

**UPPSALA
KLIMATPROTOKOLL**

Minskad klimatpåverkan från plast i Uppsala

**En sammanställning av plastinitiativ
i Uppsala**

Inledning

I Uppsala pågår flera initiativ för att minska klimatpåverkan från plast. I Uppsala klimatprotokoll verkar fokusgruppen Jakten på plasten för att tillsammans minimera plastens negativa effekter. Uppsala kommun är delaktig i det lokala projektet Klimateffektiv plastupphandling och det regionala projektet Minskad klimatpåverkan från plast i kommunal verksamhet. Nedan följer en kort beskrivning av respektive initiativ.

Uppsala klimatprotokoll

Uppsala klimatprotokoll är ett nätverk av 36 företag, offentliga verksamheter, universitet och föreningar. De samverkar och inspirerar varandra och andra för att nå Uppsalas klimatmål och bidra till en hållbar värld. Samarbetet inom Klimatprotokollet startade som ett led i FN:s arbete med klimatkonventionen. I dag är nätverket ett effektivt verktyg för att realisera målen i Uppsala kommuns miljö- och klimatprogram 2014–2023. Nätverket startade år 2010 och befinner sig nu i sin fjärde protokollperiod.

Klimatprotokollets organisation

Under programperioderna bildas olika fokusgrupper baserat på medlemmarnas intressen och behov. Fokusgrupper är idag verksamma inom energi, sol, hållbart resande (persontransporter), hållbara godstransporter, byggmaterialval, hållbar stadsdelsutveckling och sist, men inte minst, inom plast. Klimatprotokollets arbete organiseras även av en processledning som samordnar arbetet, en Samordningsgrupp som ger stöd till processledningen och en Klimatgrupp där klimatansvariga från respektive medlem träffas för samverkan, utveckling och praktiskt arbete. Två gånger per år träffas miljö- och ledningsrepresentanter från varje medlem för beslut och diskussioner om hur arbetet ska fortsätta.

Jakten på plasten

Fokusgruppen Jakten på plasten initierades av bland andra Vattenfall Värme AB som driver fjärrvärmeanläggningen och tillhörande förbränningsanläggning i Uppsala. De uppmärksammade att mängden plast i avfallet som energiåtervinns på anläggning är betydande ur klimatsynpunkt. Cirka 10 procent av volymen avfall är fossil plast medan dess koldioxidutsläpp står för 40 procent. Ungefär 120 000 ton koldioxidutsläpp orsakas årligen av förbränning av plast i avfallet i Uppsala. Det kan jämföras med personbilstrafiken i Uppsala som orsakar 170 ton koldioxid per år. Plasten del i klimatpåverkan är alltså betydande. Om Uppsala ska kunna nå sina klimatmål måste man därför även arbeta med att minska plasten i avfallet.

Målet för arbetet inom fokusgruppen Jakten på plasten är att

- synliggöra användandet av plastprodukter hos medlemmarna

- minimera användandet av plast i såväl förpackningar som andra plastprodukter
- minska andelen fossil plast genom att ersätta den med återvunna eller förnybara material, vilket kan vara både plast och andra material
- verka för att öka källsorteringsgraden
- öka kunskapen om plast genom föreläsningar, studiebesök och informations- och arbetsmaterial.

Medlemmar i Jakten på plasten

Medlemmarna i fokusgruppen är Akademiska sjukhuset, Energikontoret Mälardalen, Fresenius Kabi, GE-Healthcare, Klimataktion, Länsstyrelsen Uppsala län, Ragn-Sells, Region Uppsala, SLU, Svenska Kyrkan, Thermo Fisher, Uppsala kommun, Uppsala universitet, Uppsala Vatten och Avfall AB, Uppsalahem AB, Varuförsörjningen och Vattenfall Värme AB.

Ett av fokusgruppens mer organisatoriska mål har även varit att söka projektmedel för att intensifiera jakten på plasten. Hösten 2016 ansökte och beviljades Uppsala kommun projektmedel från Naturvårdsverkets satsning Klimatklivet. Därmed startades projektet Klimateffektiv plastupphandling.

Klimateffektiv plastupphandling

I projektet Klimateffektiv plastupphandling samarbetar Klimatprotokollsmedlemmarna Fresenius-Kabi, Uppsala universitet, SLU, Region Uppsala, Uppsala pastorat, Uppsala kommun och Vattenfall Värme AB. Tillsammans arbetar de för att genom upphandling påverka leverantörer och producenter av plastprodukter till att utöka sitt sortiment av återvunna och förnybara produkter. Därutöver arbetar projektdeltagarna aktivt med att minska användandet av plastprodukter av fossilbaserad plast.

Kartläggning av plastprodukter

Projektdeltagarna har genomfört en kartläggning för att ta fram statistik för de plastprodukter som de köper in och använder. Syftet med kartläggningen har varit att identifiera de större plastflödena för att kunna bedöma var projektet gör störst nytta. Resultatet av kartläggningen skiljde sig till viss del mellan deltagarna, vilket innebär att det fortsatta arbetet ser olika ut i verksamheterna. Gemensamt för deltagarna är dock att de har en stor andel förbrukningsmaterial i form av påsar/säckar, skoskydd och förpackningar/emballage. Dessa produkter används i stora volymer och gör därför en stor skillnad för minskad klimatpåverkan. Projektdeltagarna fortsätter även att förändra sitt övriga plastanvändande.

Du kan läsa mer om kartläggningen på Uppsala klimatprotokolls hemsida.

Förändrade upphandlingskriterier

De tre gemensamma produktgrupper som identifierats under kartläggningen ligger till grund för projektdeltagarnas fortsatta arbete med förändrade upphandlingskriterier. Målet är att detta ska resultera i ett upphandlingsverktyg som kan specificera klimatpåverkan för offererad produkt och möjliggöra jämförelse av olika leverantörers produkter på samma villkor. Genom att deltagarna gemensamt ändrar upphandlingskriterier för plastprodukter skapas en ökad efterfrågan på återvunnen och förnybar plastråvara.

De erfarenheter som samlas under projektets gång ska ligga till grund för att forma systematik för framtida upphandlingsrutiner av plast. Utifrån dessa är målet även att skapa en modell av förändringsarbetet för spridning till Sveriges kommuner. Det finns i dagsläget ingen annan kommun som på detta sätt har tagit ett helhetsgrepp för att minimera klimatpåverkan från plastanvändning från produktion av råvara till avfall.

Informations- och kommunikationsinsatser

I projektet läggs det stor vikt vid olika former av kunskapshöjande informations- och kommunikationsinsatser. Projektet erbjuder en rad olika föreläsningar och seminarier på temat plast och plasthantering. Här arbetar man även aktivt med att erbjuda material i form av bland annat handledningsmanualer för att underlätta arbetet kring minimering, ökad sortering och användandet av alternativ till fossil plast.

Projektet ägs av Uppsala kommun och finansieras av statliga Klimatklivet och pågår mellan mars 2017 och februari 2019.

Minskad klimatpåverkan från plast i kommunal verksamhet

Kommunerna i Uppsala, Eskilstuna, Norrköping, och Linköping samverkar för att minska klimatpåverkan från plast. Projektet Minskad klimatpåverkan från plast i kommunal verksamhet har som övergripande mål att minska klimatpåverkan från fossilbaserade plastprodukter och därmed bidra till ett fossilfritt samhälle för att uppnå både nationella och regionala klimatmål. Detta sker dels genom att minimera användandet av fossil plast i kommunernas verksamhet, och dels via åtgärder för att ersätta fossil plast med återvunna eller förnybara plastprodukter.

Kommunerna står för betydande koldioxidutsläpp

Verksamheten i regionens största kommuner orsakar i dagsläget cirka 4 000 ton koldioxidutsläpp per år enbart genom sin användning av skoskydd, handskar, förkläden, sopsäckar, soppåsar samt muggar, bägare och bestick. En stor del av dessa utsläpp kan minskas genom förändrade upphandlingskrav och ändrade arbetssätt för att minimera plastanvändningen. Till exempel kan nettoutsläppen av koldioxid minska med upp till 55 procent, jämfört med fossilbaserade produkter, genom att ställa om till plast som är tillverkad av återvunnen eller förnybar råvara.

Offentlig upphandling- ett effektivt verktyg

Även i detta projekt har man identifierat offentlig upphandling som ett kraftfullt verktyg för att minska klimatpåverkan från plast. Inom projektet utvecklas upphandlingskrav och inköpsrutiner för ett urval av plastprodukter som används inom kommunal verksamhet. Här vill man aktivt gynna plast producerad av återvunnen eller förnybar råvara, eller ett helt annat material med lägre klimatpåverkan.

För att hitta vägar till att öka tillgången av förnybar plast, öka efterfrågan på återvunnen plast samt på andra sätt minska klimatpåverkan från plast, samverkar kommunerna med näringsliv, industri och forskningsinstitut. Prioriteringen ligger på att via förändrade upphandlingskrav och inköpsförfarande påverka tillgång och efterfrågan av klimateffektiv plast. Uppsala klimatprotokoll är en aktiv del i detta samarbete.

I alla medverkande kommuner pågår aktiviteter som kopplar an till projektet. Olika kommuner har olika ansvarsområden. Dessa aktiviteter innefattar

- två dagars kick-off seminarium (Uppsala)
- kunskapsseminarier och utbildning kring produktval, upphandling och inköp för användare, verksamhetsansvariga, och inköpare i varje kommun (alla kommuner)
- studieresa för att höja kunskap kring att förändra upphandlingskrav i syfte att sänka klimat- och miljöpåverkan från plast (Eskilstuna)
- kartläggning av befintliga plastflöden i kommunerna (Linköping och Norrköping)
- klimat- och miljöbedömning av identifierade plastprodukter (Uppsala)
- utveckling av upphandlingskriterier för de plastprodukter som identifieras som särskilt angelägna (Linköping och Norrköping)
- att kommunicera och implementera de erfarenheter och den kunskap som projektet ger (Eskilstuna).

De erfarenheter som skapas under projektets gång ska resultera i en modell av förändringsarbetet för spridning till Sveriges kommuner.

Projektet stöds av Europeiska regionala utvecklingsfonden och pågår från september 2017 till december 2020.

